

Comparative Study of Nursing PhD Educational System and Curriculum in Iran and McMaster Canada

Forough Faroughi¹, Mohsen Adib-Hajbaghery^{2*}

1- Student Research Committee, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran- Department of Medical-Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran.

2- Professor, Trauma Nursing Research Center, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran.

Corresponding Author: Mohsen Adib-Hajbaghery, Professor, Trauma Nursing Research Center, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran.

Email: adib1344@yahoo.com

Received: 17 June 2023

Accepted: 5 Nov 2023

Abstract

Introduction: Considering the impact of curriculum in fulfilling roles and duties, it is necessary to conduct research to identify the strengths and weaknesses of the curriculum. Comparative studies are one of the strategies to improve the quality and validation of educational systems. This study was conducted with the aim of comparative comparison of Nursing PhD in Iran and McMaster Canada.

Methods: The present study was conducted based on descriptive-comparative approach and using Bereday's model in 2023. The main components and important indicators of the desired curriculum were analyzed based on the four stages of description, interpretation, juxtaposition, and comparison.

Results: The basis of nursing PhD in Iran and McMaster's nursing school includes education, research and thesis, but there are differences in the philosophy, mission, vision and goals, student admission, and the structure of the programs.

Conclusions: Iran's nursing PhD, the expectations of the graduates of this course are not clear and on the other hand, it has not responded effectively to the health needs of the society, so it is necessary to review the program and specialize this course based on the planned goals.

Keywords: Curriculum, PhD nursing, comparative study, McMaster, Iran.

مقایسه تطبیقی نظام آموزشی و برنامه درسی دوره دکتری پرستاری ایران و مک مستر کانادا

فروغ فاروقی^۱، محسن ادیب حاج باقری^{۲*}

۱- کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران - گروه پرستاری داخلی- جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.

۲- استاد، مرکز تحقیقات پرستاری تروما، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران.

نویسنده مسئول: محسن ادیب حاج باقری، استاد، مرکز تحقیقات پرستاری تروما، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران.

ایمیل: adib1344@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۸/۱۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۳/۲۷

چکیده

مقدمه: با توجه به تاثیر برنامه های درسی در ایفای نقش ها و وظایف، انجام پژوهش برای شناسایی نقاط ضعف و قوت برنامه درسی ضروری است. مطالعات تطبیقی یکی از راهبردهای ارتقای کیفیت و اعتباریابی نظام های آموزشی می باشد. این مطالعه با هدف مقایسه تطبیقی برنامه دوره دکتری پرستاری در ایران و دانشکده پرستاری مک مستر کانادا انجام شد.

روش کار: مطالعه حاضر بر اساس رویکرد توصیفی- تطبیقی و با استفاده از الگوی برودی در سال ۱۴۰۲ صورت گرفت و طی آن اجزای اصلی و شاخص های مهم برنامه های درسی مورد نظر بر اساس چهار مرحله توصیف، تفسیر، همجواری، و مقایسه، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها: اساس برنامه آموزشی دکتری پرستاری ایران و دانشکده پرستاری مک مستر شامل آموزش، پژوهش و پایان نامه است اما در فلسفه، ماموریت، اهداف و چشم انداز، نحوه پذیرش دانشجو، ساختار برنامه ها تفاوت هایی دارند.

نتیجه گیری: در برنامه دکتری پرستاری ایران، انتظارات از دانش آموختگان این دوره کاملاً مشخص نمی باشد و از طرفی پاسخگویی مؤثری به نیازهای سلامتی جامعه را نداشته است، بنابراین ضرورت بازبینی برنامه و تخصصی شدن این دوره بر اساس اهداف برنامه ریزی شده می باشد.

کلیدواژه ها: برنامه درسی، دکتری پرستاری، مطالعه تطبیقی، مک مستر، ایران.

مقدمه

بنیان محکمی برای یک حرفه علمی و پژوهشی است و یکی از مؤلفه های اصلی برنامه های بهبود سلامت می باشد (۲) و از طرفی با توجه به جایگاه پرستاران در نظام ارائه خدمات در سراسر جهان، آن ها باید دارای توان علمی و عملی متناسب با دانش روز جهت انجام کلیه مراقبت های پرستاری در سطوح مختلف باشند؛ چرا که کیفیت مراقبت- های بهداشتی و درمانی به میزان زیادی بستگی به نحوه ارائه خدمات آن ها دارد و شناسایی مسایل موجود در آموزش پرستاری و اقدام برای رفع و اصلاح آن ها، موجب بهبود دستیابی به اهداف آموزش و تربیت افراد ماهر و ارتقای کیفیت خدمات بهداشتی- درمانی در سطح کشور خواهد شد

مقطع دکترای پرستاری بالاترین مقطع تحصیلی در رشته ی پرستاری است، که ارتقای کیفیت آن با رشد حرفه ای پرستاری و ارتقای سطح سلامت جامعه ارتباطی تنگاتنگ دارد، آموزش پرستاری به عنوان بخشی از نظام آموزش عالی در دهه های اخیر، در جهان با سرعت زیادی رو به گسترش است، این رشد سریع زمینه نگرانی هایی درباره کیفیت آموزش، شایستگی دانش آموختگان و پاسخگویی برنامه های آموزشی به نیازهای سلامتی جوامع را موجب شده است (۱). تربیت دانشجویان دکتری پرستاری، علاوه بر اینکه سبب وسعت و عمق دانش پرستاری می شود،

انتخاب شد. از طرفی توجه به این نکته که ضرورت بازنگری برنامه های آموزش پرستاری در جهت پاسخگویی به نیازهای سلامتی و انطباق با تغییرات جدید و بهره گیری از الگوهای موفق در عرصه ی بین المللی نیاز هست، این مطالعه با هدف مقایسه تطبیقی برنامه آموزش دکتری تخصصی پرستاری در ایران با برنامه دکتری پرستاری در دانشکده پرستاری مک مستر کانادا انجام شد.

روش کار

مطالعه ی حاضر پژوهشی توصیفی- تطبیقی است که در سال ۲۰۲۳ انجام شد. رویکرد تطبیقی یکی از روش های تحقیق در علوم اجتماعی است که برای مقایسه ی کشورها و یا فرهنگ های مختلف استفاده می شود، از الگوهای مورد استفاده در مطالعات تطبیقی الگوی برودی (۱۸۶۵) است (۱۱) که شامل چهار مرحله اصلی توصیف (Description)، تفسیر (Interpretation)، همجواری (Juxtaposition) و مقایسه (Comparison) می باشد. در مرحله توصیف، موضوع تحت مطالعه بر اساس شواهد و اطلاعات جمع آوری شده از منابع مختلف توصیف می شود. در مرحله تفسیر، اطلاعات توصیف شده در مرحله اول بررسی و تفسیر می شوند. در مرحله ی همجواری، اطلاعات کسب شده از مراحل اول و دوم به منظور ایجاد چهارچوبی برای مقایسه طبقه بندی می شوند. در مرحله مقایسه، مسئله تحقیق با توجه به جزئیات در زمینه شباهت ها و تفاوت ها و دادن پاسخ به سوالات تحقیق مورد بررسی و مقایسه قرار می گیرند (۱۲). در این مطالعه ابتدا برنامه آموزشی دوره دکتری پرستاری ایران مصوب شصت و پنجمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ از سایت وزارت بهداشت و درمان گرفته شد (۱۳). این برنامه در ایران به صورت متمرکز از طرف وزارت بهداشت و درمان به تمام دانشگاه های تابعه ابلاغ گردیده و به صورت یکسان در همه دانشگاه های کشور اجرا می شود. برنامه ی دوره دکتری پرستاری در دانشکده ی پرستاری مک مستر کانادا نیز از وب سایت این دانشکده ۲۰۲۳ دریافت گردید. سپس در مرحله ی اول پژوهشگر به توصیف اطلاعات بدست آمده در مورد تاریخچه دوره؛ فلسفه، رسالت، چشم انداز؛ اهداف کلی برنامه؛ شرایط پذیرش دانشجوی؛ ساختار دوره پرداخت. در گام بعدی اطلاعات در قالب جدولی تنظیم گردیده و تشابهات و تفاوتها شناسایی شدند. در نهایت با توجه به شرایط و زمینه ی هر دو کشور

(۳). آنچه از فارغ التحصیلان دوره دکتری پرستاری انتظار می رود، آگاهی و مشارکت در سیاست های بهداشتی، آموزش نسل بعدی پرستاران حرفه ای و کارآمد، به کارگیری یک خط تحقیقاتی قوی برای پیشبرد مداخلات مبتنی بر شواهد و رفع نیازهای نوظهور مراقبت های بهداشتی بر اساس تغییرات جمعیتی می باشد (۴،۵). به طور کلی ارتباط بین تحصیلات دکتری و انتظارات و نقش های به طور واضح مشخص نمی باشد و گاهی نقش های تعریف شده ای برای یک دانش آموخته دکتری پرستاری وجود ندارد (۶). مطالعه صاحبی حق و همکاران (۲۰۱۷) ضمن اعلام پاسخگو نبودن و عدم تناسب واحدهای کوریکولوم پرستاری با نیازهای جامعه و نظام سلامت، اذعان داشتند سرفصل دروس برنامه دکتری پرستاری در ایران باید تغییر کند. در برنامه های دوره دکتری پرستاری ایران در زمینه فعالیت ها، مشکلات بالینی و مراقبتی، واحد مستقلی وجود ندارد. حال آنکه بدون داشتن برنامه های قوی دکتری در زمینه علوم بالینی، علم بالینی پرستاری رشد نخواهد کرد (۷). هر برنامه ای پس از طراحی و توسعه، نیاز به ارزیابی دارد. ارزیابی برنامه یکی از مهمترین استراتژی های بازخورد و ترویج آموزش از ایستایی به پویایی است، یکی از روش های مورد استفاده در ارزیابی برنامه ها مقایسه برنامه های موجود با یکدیگر با استفاده از رویکرد مقایسه ای است (۸). آموزش مقایسه ای یک چارچوب تحقیقاتی است که برای کشف شباهت ها و تفاوت ها در سیستم و شیوه های آموزشی از جمله مقایسه سیستم ها در مناطق و کشورها استفاده می کند تا از تجربیات موفق استفاده کرده و از تجربیات ناموفق دیگران درس بگیرند، ریشه مشکلات را می یابد و زمینه را برای توسعه آموزشی آماده می سازد (۹). مقایسه نظام های مختلف آموزشی، سبب ارتقای محتوی و کیفیت برنامه های آموزشی می شود. بررسی برنامه های درسی کشورهای مختلف و به کارگیری تجارب دانشگاه های موفق در زمینه آموزش پرستاری کمک می کند تا مسئولین و برنامه ریزان درسی، با دید وسیع تری به تدوین و یا تغییر برنامه آموزشی و به انتخاب اهداف، محتوا، روش تدریس و ارزشیابی بپردازند (۱۰). با توجه به اینکه دانشگاه مک مستر جزء برترین و بروزترین دانشگاه های کانادا و جهان می باشد و هدف آموزش عالی ایران هم ارتقاء کیفیت آموزش است و به علت وجود برخی شباهت های ساختاری در برنامه آموزشی با ایران و وجود تفاوت های اجرایی این دانشگاه

مقایسه صورت گرفت.

اهداف، شرایط پذیرش دانشجوی و ساختار برنامه در قالب جداول مقایسه ای ارائه گردیده است. دانشگاه مک مستر از مهمترین دانشگاه های کانادا است و دانشکده پرستاری دانشگاه مک مستر کانادا یکی از دانشکده های فعال و پیشرو در آموزش پرستاری حرفه ای است.

یافته ها

نتایج به دست آمده در این پژوهش در اجزاء مختلف برنامه درسی شامل: تاریخچه دوره، ارزش ها، رسالت، چشم انداز،

جدول ۱: مقایسه ی تاریخچه دوره دکتری در ایران و دانشکده پرستاری مک مستر

محور مقایسه	ایران	مک مستر
تاریخچه	تلاش برای اخذ مجوز ایجاد مقطع دکتری پرستاری از دهه ۶۰ در ایران شروع شد. مکاتبات و موافقت نامه ها و تنظیم برنامه درسی عملاً در دهه ۷۰ به طور عملی آغاز گردید. اولین دکتری پرستاری در سال ۱۳۷۴ در دانشگاه تبریز با ۳ دانشجو آغاز و پس از آن در سال ۱۳۷۵ دانشگاه تربیت مدرس با چهار دانشجو تربیت دانشجوی دکتری پرستاری را آغاز نمود. از سال ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۸ فقط دو دانشگاه دانشگاه تربیت مدرس و تبریز پذیرش دانشجو داشتند و در این سال دانشگاه های تهران و ایران نیز برای اولین دوره دانشجوی پرستاری را در مقطع دکتری پذیرش نمودند (۱۴).	در دانشگاه مک مستر، دکترای در رشته پرستاری در سال ۱۹۹۴ تأسیس شد (۱۵).

جدول ۲: مقایسه ی ارزش ها و باورها، چشم انداز و ماموریت دوره دکتری در ایران و دانشکده پرستاری مک مستر

محور مقایسه	ایران	مک مستر
ارزش ها و باور ها	پرستاری که از سویی با سلامت انسان به عنوان موجودی چند بعدی سرو کار دارد و از سوی دیگر بر اساس نظام ارزش های اسلامی حاکم بر جامعه، ملزم به رعایت حقوق انسان و برقراری عدالت اجتماعی است، بایستی از راه پژوهش های بنیادی، کاربردی کیفی و تقویت مطالعات نظری با رویکردی جامع و جامعه نگر و ایجاد تفکر آموزش مداوم و تعامل با سایر شاخه های دانش در دوره دکتری در تحقق این رویکرد فلسفی بکوشد (۱۴).	تعالی: تعالی از طریق تحقیق علمی، رهبری، راهنمایی و بهبود مستمر تحقق می یابد. احترام: ما ارزش افراد و عقاید آنها را می شناسیم و این احترام را از طریق عمل نشان می دهیم. مراقبت: مراقبت شامل روابط معناداری است که منجر به نتایج مثبت می شود. خلاقیت: خلاقیت به نوآوری در آموزش، تحقیق و ارائه مراقبت های بهداشتی دامن می زند. تنوع، فراگیری و برابری: تنوع باید مورد تجلیل قرار گیرد، باید انتظار فراگیری داشت، و دستیابی به برابری برای همه ضروری است. صلاحیت و ایمنی فرهنگی: شایستگی و ایمنی فرهنگی برای گنجاندن اصل برابری در هر کاری که انجام می دهیم ضروری است. مشارکت مدنی و جهانی: ما در مشارکت مدنی و جهانی از طریق همکاری با جوامعی که جوامع عادلانه را می سازند و حفظ می کنند، شرکت می کنیم (۱۶).
چشم انداز	در ۱۰ سال آینده، این دوره در کشور، از لحاظ مشارکت راهبردی در تولید دانش و فناوری و گسترش پژوهش های بنیادی و کاربردی، ارتقای کیفیت خدمات حرفه پرستاری ارتقای استانداردهای ملی و سازگاری با استانداردهای جهانی، بسترسازی برای جذب نیروهای کارآمد علمی و تخصصی در داخل کشور و جذب دانشجوی خارجی در ردیف کشورهای برتر و مطرح در منطقه خواهد بود (۱۴).	در چارچوب فرهنگ خوش بینی و احترام، آینده پرستاری را متحول خواهیم کرد و با جوامع محلی و جهانی از طریق آموزش و تحقیقات با تأثیر گذاری بالا رهبری خواهیم کرد (۱۶).
ماموریت	تربیت نیروی انسانی آگاه به مسائل علمی روز توانمند، مسؤلیت پذیر، دارای اخلاق حرفه ای و حساس به سلامت افراد و جامعه است که تخصص خود را در سطوح مختلف پیشگیری در مراکز و واحدهای مرتبط آموزشی، پژوهشی و ارائه کننده خدمت، در اختیار جامعه قرار دهند (۱۴).	تغییر زندگی از طریق پرورش روابط و نوآوری های مبتنی بر شواهد در تحقیقات، آموزش و عمل پرستاری (۱۶).

فروغ فاروقی و محسن ادیب حاج باقری

جدول ۳: اهداف کلی دوره دکتری در ایران و دانشکده پرستاری مک مستر

محور مقایسه	ایران	مک مستر
اهداف کلی	<p>۱. تربیت نیروی تخصصی در حوزه پرستاری جهت تأمین نیروهای مورد نیاز در حوزه های آموزش، پژوهش، فناوری، مدیریت و خدمات تخصصی پرستاری</p> <p>۲. مشارکت در سیاستگذاری ها در نظام سلامت (۱۴)</p>	<p>انتظار می رود فارغ التحصیل دکتری به عنوان یک رهبر در این حرفه عمل کند که می تواند تحقیقات مستقل را هدایت و انجام دهد (۱۷).</p>

جدول ۴: شرایط و نحوه ی پذیرش دانشجو دکتری در ایران و دانشکده پرستاری مک مستر

محور مقایسه	ایران	مک مستر
شرایط ورود	<p>شرایط ورود به دوره دکتری تخصصی مصوب شورای عالی برنامه ریزی شامل: داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی، داشتن دانشنامه کارشناسی ارشد در یکی از رشته های پرستاری و قبولی در آزمون کتبی و مصاحبه برای ورود به دوره دکتری (۱۴)</p>	<p>۱. داشتن مدرک کارشناسی ارشد با معدل B+ به پایان رسانده است. ۲. تکمیل پایان نامه تحقیقاتی سطح کارشناسی ارشد یا معادل آن ۳. شناسایی یکی از اعضای هیئت علمی که با نظارت بر دانشجو موافقت می کند. ۴. اگر زبان انگلیسی زبان مادری فرد درخواست دهنده نباشد، یک کپی رسمی از نمره تافل یا سایر مدارک صلاحیت در زبان انگلیسی (یعنی آیلتس، MELAB) مورد نیاز است. حداقل نمره تافل (۹۲ iBT) ۵۸۰ در آزمون تافل کاغذی و ۲۳۷ در آزمون تافل کامپیوتری) و حداقل نمره آیلتس ۷ مورد نیاز است. ۵. نیاز به تاییدیه دو مرجع دانشگاهی و یک مرجع بالینی دارد. ۶. ریز نمرات غیر انگلیسی باید ترجمه و محضری باشد. ۷. ارسال انگیزه نامه ۸. برای برآورده شدن الزامات قانون، پس از ثبت نام دانشجویان در برنامه پرستاری، آنها باید غربالگری بیماری های واگیر پیش بالینی را به صورت سالانه تکمیل کنند (۱۷).</p>

جدول ۵: ساختار برنامه دوره دکتری در ایران و دانشکده مک مستر

محور مقایسه	ایران	مک مستر
ساختار برنامه	<p>حداقل و حداکثر مجاز طول دوره دکتری تخصصی پرستاری طبق آئین نامه دوره دکتری مصوب شورای عالی برنامه ریزی است و دروس بصورت واحدی ارائه می شود. دوره شامل دو مرحله آموزشی و پژوهشی و براساس آئین نامه دوره دکتر تخصصی است. مجموع واحدهای آموزشی و پژوهشی در دوره دکتری تخصصی پرستاری ۴۵ واحد می باشد.</p> <p>تعداد کل واحدهای الزامی در مرحله آموزشی دوره دکتری پرستاری ۲۵ واحد و در مرحله پژوهشی ۲۰ واحد و بصورت پایان نامه می باشد. ۲۵ واحد آموزشی به صورت ۱۹ واحد اختصاصی اجباری (Core) با دروس فلسفه علم و پرستاری (۲ واحد)، نظریه پردازی در پرستاری (۳ واحد)، مدیریت و رهبری در آموزش پرستاری (۲ واحد)، روش شناسی و نقد پژوهش های کمی و کیفی در پرستاری (۳/۵ واحد)، روش شناسی و نقد پژوهش های ترکیبی و ابزار سازی در پرستاری (۱/۵ واحد)، آمار استنباطی پیشرفته (۲ واحد)، مدیریت، رهبری و سیاستگذاری در پرستاری (۱/۵ واحد)، نظام ها و برنامه های آموزشی در پرستاری (۲ واحد) و مباحث ویژه در پرستاری (۱/۵ واحد)، اصول و مبانی مدیریت خطر حوادث و بلايا (۲ واحد) که طبق ابلاغیه معاونت آموزشی و مصوبه هفتاد و هفتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی در تاریخ ۱۳۹۹/۸/۱۸ به مجموع واحد ها اضافه شده است) و ۶ واحد اختصاصی - اختیاری (Non-Core) متناسب با رشته کارشناسی ارشد و یا موضوع پایان نامه می باشد. متوسط طول زمان برای تکمیل دوره دکتری پرستاری ۴/۵ سال تحصیل تمام وقت می باشد (۱۴).</p> <p>شرط دفاع، چاپ مقاله منتج از پایان نامه در مجلات ISI می باشد.</p>	<p>مبانی فلسفی پرستاری، مبانی نظری عملکرد پرستاری، موضوعات منتخب در پرستاری، تحصیل مستقل در پرستاری، ارتباط در بیماری های جدی، دستیابی به مراقبت از بیمار با کیفیت از طریق تحقیق و ارزیابی کاربردی، مبانی نظری رهبری و مدیریت، روش های آماری در تحقیقات سلامت، کارآموزی پیشرفته در پرستاری، مراقبت های بهداشتی مبتنی بر شواهد، مقاله علمی، مقدمه ای بر روش های تحقیق کمی در تحقیقات سلامت، تبادل دانش و ترجمان، روش های تحقیق کیفی، روش های تحقیق کیفی برای جمع آوری، تجزیه و تحلیل و تفسیر داده ها، ایجاد مجموعه ای از مهارت های تصمیم گیری، طرح های تحقیقاتی ترکیبی برای خدمات بهداشتی و تحقیقات سیاسی و مازول های آنلاین سلامت بومی</p> <p>آزمون جامع در سال دوم برگزار می شود. پروپوزال پژوهشی قابل قبول برای دفاع دکتری سمینار فارغ التحصیلی</p> <p>از دانشجویان انتظار می رود که ظرف مدت ۴ تا ۶ سال دوره را به اتمام برسانند.</p> <p>سمینارها با موضوعات متنوعی از جمله تمرین مبتنی بر شواهد، نگارش انتقادی، و ارائه اساتید در مورد برنامه های تحقیقاتی خود همراه است. این سمینارها برای غنی سازی تجربه تحصیلات تکمیلی و باز کردن فرصت های تحقیقات پرستاری و رشد شغلی طراحی شده اند (۱۷).</p>

بحث

مطالعه‌ی حاضر با هدف مقایسه تطبیقی دکتری پرستاری در ایران و دانشکده پرستاری دانشگاه مک مستر کانادا انجام شد. مقایسه اجزای برنامه دکتری پرستاری در ایران و دانشکده پرستاری مک مستر نشان می‌دهد که برنامه آموزش دکترای پرستاری در ایران حتی با وجود جذب دانشجوی بین‌الملل در تعداد معدودی از دانشگاه‌ها فاقد رویکرد فراملی و جهانی بوده است، دانشگاه و دانشجویان این مقطع ارتباطات بین‌المللی با سایر دانشگاه‌ها جهت تبادل اطلاعات، تبادل دانشجو و با گذراندن دروس مشترک ندارند اما رسالت و چشم‌انداز دانشگاه مک مستر به مشارکت مدنی، جهانی پرداخته شده است. مطالعه کرمانشاهی و همکاران با مقایسه برنامه کارشناسی ارشد پرستاری در ایران و کانادا به این نتیجه رسیدند که برنامه‌های دوره تکمیلی از نظر همسویی با فلسفه و رسالت و اهداف تربیت پرستار به عنوان یک فرد فرامرزی یا فراملی نیاز به اصلاح دارد و از طرفی برنامه‌ها باید از نظر تنظیم فلسفه و اهداف و رسالت آموزش پرستاری در سطح تکمیلی اصلاح شوند به طوری که وظایف طراحی شده برای برنامه پرستاری مرتبط با رشته بوده، واقع‌گرایانه و با فلسفه و رسالت و دورنمای رشته هماهنگ باشد و در عین حال به تغییرات رخ داده در کشور و جمعیت دانشجویان توجه شود (۱۸).

مقایسه فلسفه دو دانشگاه نشان می‌دهد که فلسفه دکتری در ایران، توجه به کلیت انسان و ارزش‌های اسلامی در جهت هدف سلامتی است، این در حالی است که تمرکز مک مستر بیشتر بر روی تعالی و رهبری، احترام به عقاید، مراقبت، خلاقیت و نوآوری، دستیابی به خدمات، صلاحیت و ایمنی فرهنگی و مشارکت می‌باشد. در اهداف کلی نقطه مشترک تربیت نیروی انسانی محقق می‌باشد. در ایران علاوه بر این، تربیت مدرسین با صلاحیت آموزشی و پژوهشی، مشارکت در سیاستگذاری در نظام سلامت نیز مد نظر است اما اقدام خاصی برای تحقق آن صورت نگرفته است. در مطالعه گلپوشن در ایران در تطبیق اهداف کلی با طرح درس و پوشاندن نیازهای جامعه تطابق چندانی وجود ندارد (۱۹)، دانشگاه مک مستر از این افراد به عنوان یک رهبر یاد کرده است که می‌تواند هدایتگر باشند.

در ایران آزمون ورودی دکتری پرستاری از طریق وزارت بهداشت برگزار می‌شود و قبولی آن در دو مرحله کتبی و مصاحبه شفاهی مبنای ورود به دانشگاه‌ها می‌باشد. اما در

دانشگاه مک مستر با در نظر گرفتن شرایطی مانند داشتن مدرک زبان و رزومه مورد قبول و پذیرش گرفتن از اساتید دانشگاه به صورت مستقل پذیرش دانشجو در مقطع دکتری صورت می‌گیرد. برنامه‌های آموزشی ایران و مک مستر حضوری است. یکی از نقاط ضعف برنامه درسی دوره دکتری پرستاری استفاده از شیوه‌های سنتی تدریس و الزام حضور دانشجو در کلاسهای درسی است. استفاده از روش‌های نوین تدریس، آموزش‌های مجازی و شبیه‌سازی دروس می‌تواند تأثیر مهمی را با توجه به رویکرد جهانی شدن در فراگیران این رشته داشته باشد (۲۰).

برنامه دکتری پرستاری ایران، با توجه به تلفیق دو دوره عملکردی و پژوهشی، انتظارات از دانش‌آموختگان دوره دکتری پرستاری کشورمان کاملاً مشخص نمی‌باشد و نیازمند برنامه ریزی به منظور تخصصی شدن بر اساس اهداف می‌باشد. اگرچه اهداف آموزش پرستاری در هر کشور متفاوت است، اما بسیاری اهداف کلی در پرستاری وجود دارند که در تمام کشورها مشابه هستند و هدف مشترک همه کشورها، تأمین مراقبت‌های بهداشتی با کیفیت و کم‌هزینه برای کل جمعیت است (۱۰). در پژوهش زمانزاده و همکاران (۲۰۱۴) که با هدف بررسی دیدگاه دانشجویان در مورد کیفیت آموزش دوره دکتری پرستاری انجام شد، گزینه مربوط به «تناسب دروس دوره دکتری با حرفه پرستاری، رسالت و تعهد آن» از جمله مواردی بود که کمترین امتیاز را به دست آورده بود (۲۱). Awadhalla و همکاران (۲۰۱۸) در مطالعه خود تحت عنوان تغییر در آموزش پرستاری به این نتیجه رسیدند که هماهنگی کوریکولوم آموزشی با نقش‌های مورد انتظار ضروری است (۲۲). آماده سازی دانشجویان مقطع دکتری در پرستاری با دانش علمی اساسی در این رشته، یک هدف دیرینه و ضروری است. شواهد کمی در مورد نوآوری در رویکرد آموزشی از جمله منحصر به فرد بودن مدل برنامه درسی بر اساس تخصص استادان و حوزه‌های اولویت تحقیق وجود دارد. بیشتر برنامه‌های درسی دکتری از یک برنامه درسی سنتی پیروی و تجویز شده و دوره‌های فشرده‌ای دارند (۲).

برسلین (۲۰۱۵) با تأکید بر تکامل مداوم برنامه‌های دکتری پرستاری برای حفظ تعالی و ارتباط، آماده سازی برای رهبری درسیاست، توسعه جامعه متنوع علم و همکاری بین‌سازمانی را به عنوان جنبه‌های مهم برای در نظر گرفتن حوزه‌های نو ظهور دانش در برنامه‌های دکتری

بین المللی با سایر دانشگاه‌ها اگر چه در تعداد معدودی از دانشگاه‌ها دانشجوی دکتری پرستاری بین الملل جذب شده است، اما دانشجویان این مقطع ارتباطات بین المللی با سایر دانشگاه‌ها ندارند از طرفی در کوریکولوم هم به این موضوع پرداخته نشده است. عدم انطباق تربیت دانشجویان این دوره با نیازهای سلامتی جامعه، انتخاب سیاست چاپ مقالات منتج از پایان نامه از مهمترین چالش‌های یافت شده بود. در ساختار برنامه درسی دوره دکتری پرستاری و دانشگاه مک مستتر شباهت‌هایی در دروس ارائه شده وجود دارد که از آنها می‌توان به دروس فلسفه پرستاری، مدیریت و رهبری، تحقیقات کمی و کیفی و آمار اشاره کرد. به نظر می‌رسد استفاده از تجارب دانشگاه‌های برتر و بومی سازی آن، در جهت اعتلای سیستم آموزش دکتری پرستاری ایران کمک کننده می‌باشد.

سیاسگزاری

بدین وسیله مراتب سپاس و قدردانی خود را از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی کاشان اعلام می‌داریم.

تعارض منافع

بدین وسیله نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچ گونه تضاد منافی در خصوص پژوهش کنونی وجود ندارد.

References

1. Tussing TE, Brinkman B, Francis D, Hixon B, Labardee R, Chipps E. The impact of the doctorate of nursing practice nurse in a hospital setting. *JONA: The Journal of Nursing Administration*. 2018;48(12):600-2. <https://doi.org/10.1097/NNA.0000000000000688>
2. Wyman JF, Henly SJ. PhD programs in nursing in the United States: Visibility of American Association of Colleges of Nursing core curricular elements and emerging areas of science. *Nursing outlook*. 2015;63(4):390-7. <https://doi.org/10.1016/j.outlook.2014.11.003>
3. Moonaghi HK, Yazd AM, Soodmand P. A Comparative Study of PhD Nursing Education Program in Iran and Four Top United States Universities. 2020.
4. Henly SJ, McCarthy DO, Wyman JF, Stone PW, Redeker NS, McCarthy AM, et al. Integrating emerging areas of nursing science into PhD

ادغام کردند (۲۳). یکی دیگر از مباحث چالش برانگیز در برنامه آموزشی دکتری در ایران، چاپ مقاله منتج از پایان نامه در مجلات ISI به عنوان شرط دفاع و فارغ التحصیلی است. از سوی دیگر علیرغم رشد انتشار مقالات علمی پرستاری در دو دهه اخیر، کیفیت مراقبت‌های پرستاری در بالین تغییر نکرده است و اگر یافته‌های علمی به بالین منتقل نشوند، منافی برای نظام سلامت نخواهند داشت. در حالی که در دانشگاه مک مستر دفاع از رساله دکتری شرط فارغ التحصیلی است و الزامی برای چاپ مقاله برای دانشجو دیده نشده است. پاپلهام و همکاران نیز بیان نموده اند که درست است که آنچه به عنوان ماحصل تحصیل یک دانشجوی دکتری توسط دانشگاه‌ها مدنظر قرار گرفته است، کار پژوهشی است ولی نایبستی تنها ملاک پژوهشی مدنظر قرار گیرد (۲۴).

نتیجه گیری

مقایسه تطبیقی دوره دکتری پرستاری در ایران و دانشکده پرستاری دانشگاه مک مستر، وجود برخی تفاوت‌های برنامه دوره دکتری پرستاری در ایران را نشان داد؛ عدم هم خوانی فلسفه، رسالت، چشم انداز و اهداف در برنامه دکتری پرستاری، عدم وجود دیدگاه فراملی در برنامه آموزشی ایران و عدم وجود ارتباطات و همکاری‌های

- programs. *Nursing Outlook*. 2015;63(4):408-16. <https://doi.org/10.1016/j.outlook.2015.04.010>
5. Bednash G, Breslin ET, Kirschling JM, Rosseter RJ. PhD or DNP: Planning for doctoral nursing education. *Nursing Science Quarterly*. 2014;27(4):296-301. <https://doi.org/10.1177/0894318414546415>
6. Khoshkesht S, Navab E. Comparative Study of Nursing PhD Education program in Tehran University of Medical Sciences and McGill University. *Iranian Journal of Nursing Research*. 2019;14(4):72-80.
7. Sahebihag MH, Khadivi AA, Soheili A, Moghbeli G, Khaje Goudari M, Valizadeh L. The challenges of nursing doctoral curriculum in Iran: a critical look based on Delphi technique. *Nursing and Midwifery Journal*. 2017;15(6):424-39.
8. ADIB HM, Mazhariadz F. Nursing Bachelor's Education program in Iran and UCLA: A

- comparative study. 2019.
9. Bolin M. Chapter 4-Literature Review. Chandos Information Professional Series, The 21st Century Academic Library, Chandos Publishing. 2018:41-71. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-101866-8.00004-5>
 10. Azizi S, Nobahar M, Babamohamadi H. Undergraduate nursing curriculum at Iranian and universities and widener university in the USA. *Journal of Nursing Education (JNE)*. 2019;8(2):9-19.
 11. Sadooghiasl A, Navab E, Negarandeh R, Nikbakht Nasrabadi A. A Comparative Study of the Geriatric Nursing Curriculum in Iran and USA. *Iranian Journal of Nursing Research*. 2017;12(3):52-7.
 12. kalhor I, vafadar z. Comparative Study of the curriculum of the Master's degree program in Pediatric Nursing at Medical science Universities of Iran and Pennsylvania, USA. *Iranian Journal of Pediatric Nursing*. 2020;7(1):70-9.
 13. Specifications and specialized medical curriculum and outlines of PhD course Iran: high council for medical planning. Ministry of Health. Available at: URL: http://mbs.behdasht.gov.ir/uploads/phd_parastari95.pdf.
 14. Ministry of Health and Medical Education. Shoraye aliye Barnamehriziye oloom Pezeshki. [Barnameh Amoozeshiye Dore Doctora Takhasosiye Reshteye Parastari]. [cited 2020 Aug 27]. available from: http://fnm.iums.ac.ir/files/fnm/files/moaven_amoozeshi/sarfasl-phd-1395-12-14.pdf.
 15. McMaster University. About us: History: McMaster University. Available from: <https://nursing.mcmaster.ca/about-us/history>.
 16. McMaster University. About us: Mission and Vision: McMaster University. Available from: <https://nursing.mcmaster.ca/about-us/mission-statement>.
 17. McMaster University. Programs: phd programs. Available from: <https://nursing.mcmaster.ca/programs/graduate/phd>.
 18. Kermanshahi S, Memarian R, Heseni A, Zamzam S, Nezamli F. A comparison post-graduate MS curriculum of nursing education in Iran and Canada. *J Med Educ Dev*. 2011;4(6):48-54.
 19. Goliroshan S, Nobahar M, Babamohammadi H. Comparative study of Nursing Ph. D. Curriculum in Iran and Carolina. *Iranian Journal of Nursing Research*. 2020;14(5):47-57.
 20. Hashemi S, Vafadar Z. Comparative comparison of Nursing PhD curriculum in Iran and Toronto, Canada. 2020.
 21. Zamanzadeh V, Jasemi M, Mansoori A, Khodabandeh F, Alsadat Hoseini F. Doctoral nursing students' perspectives towards educational quality of PhD course. *Iran journal of Nursing*. 2014;27(89):30-9. <https://doi.org/10.29252/ijn.27.89.30>
 22. Awadhalla M, Al-Mohandis B, Al-Darazi F. Transformation of nursing education: the experience of Bahrain. *East Mediterr Health J*. 2018;24(9):959-64. <https://doi.org/10.26719/2018.24.9.959>
 23. Breslin E, Sebastian J, Trautman D, Rosseter R. Sustaining excellence and relevance in PhD nursing education. *Nursing outlook*. 2015;63(4):428-31. <https://doi.org/10.1016/j.outlook.2015.04.002>
 24. Paplham P, Austin-Ketch T, editors. Doctor of nursing practice education: impact on advanced nursing practice. *Seminars in oncology nursing*; 2015: Elsevier. <https://doi.org/10.1016/j.soncn.2015.08.003>